

FEMINISME

DE TWEEDE FEMINISTISCHE GOLF IN VLAANDEREN

GETUIGENISSEN : THEMA SEKSUALITEIT

MONIEK DARGE : “SEKS BESPREEKBAAR MAKEN”

Wij werden zo beknot in de openheid over seksualiteit, dat wij honderd procent het omgekeerde wilden. Wij wilden er overal kunnen over praten, informatie over vinden, ook elkaars geslachtsorganen bekijken om te weten hoe dat we in elkaar zaten.

De tijd was ergens wel enorm repressief, want toen wij aan de universiteit zaten – dan ben je toch tussen de 18 en de 22 – kregen wij seksuele voorlichting. En dat kwam er dan op neer dat ze ons enorm bang maakten voor geslachtsziekten, zodanig dat iedereen dacht: “Oei oei, nu heb ik een harde sjanker of is dat een zachte sjanker? Dat zweertje, wat zou dat kunnen zijn?” Er bestond eigenlijk geen seksuele voorlichting. En één van de reacties die wij hebben gehad – en zelf heb ik dat persoonlijk nog gedaan – is grote tekeningen gaan maken in het auditorium aan het bord, voor dus de studenten, met uitleg, van: zo zit een vagina in elkaar, hier zit een clitoris, zo is een penis, dat zijn de zwellichaampjes. Zoiets was gewoon noodzakelijk, want er werd nooit over gesproken.

We hebben ook een groep opgericht van zelfhulpvrouwen. Wij onderzochten elkaars vagina en we leerden ook bij onszelf met een speculum kijken, tot groot jolijt sommige keren. Want we hadden ook wel veel plezier samen.

MARIJKE COLLE : “SEKSUELE VOORLICHTING IN 1971”

De context voor de jongeren in de middelbare school laat ons zeggen in die tijd, was echt wel helemaal anders dan vandaag. Toen ik begon les te geven als lerares biologie in 1971, toen was spreken over anticonceptie, ook in het staatsonderwijs, verboden. Vermits ik les gaf in seksuele voorlichting en voortplanting, heb ik dat verbod altijd aan mijn laars gelapt. En wat we ook deden, was zoveel mogelijk informatie geven aan de leerlingen in verband met anticonceptie, in verband met mogelijkheden voor abortus en ook in verband met seksualiteit in het algemeen. Bijvoorbeeld, ik had het wel eens over geweld in de seksuele relatie, waarbij de jongens alleen maar denken aan wat ze zelf willen, heel prestatiegericht, en de meisjes iets anders willen, meer affectie willen, meer vriendschap. En dat waren toen de eerste dingen waarover wij als feministes in het onderwijs gesprekken probeerden aan te gaan.

Wat we ook deden, was op schoolbezoek gaan in de centra voor seksuele voorlichting, waar heel gericht en met heel goede kennis over seksualiteit kon gepraat worden. Jongeren dachten toen bijvoorbeeld dat een meisje dat de pil neemt, een hoer was. Want waarom zou ze de pil nemen? Omdat ze hét doet. En wanneer ze nog maar 16 is, wie doet dat dan al? Dus je had heel dat conservatieve denken. Het meisje moest maagdelijk blijven tot aan het

huwelijk met de witte ridder op het groene paard. De jongens, die moesten toch wel seksuele ervaring opdoen. Die deden het dan met de meisjes die ze als hoer beschouwden, want die namen de pil, of die jongens waren aan condoms geraakt. Zie je, er was dus een hele verwrongen toestand die we hebben proberen doorbreken, ook in het onderwijs, ook door uitstappen te doen naar CGSO's [Centra Geboortebeperving en Seksuele Opvoeding].

Maar nu heb ik het over het rijksonderwijs in Vlaanderen, en in de middelbare school is dat maar 20 procent van de leerlingen. Anderen gaan in meerderheid naar de katholieke scholen. Daar was de situatie eigenlijk nog erger, omdat daar actief werd actie gevoerd tegen anticonceptie, want dat was kankerverwekkend, of daar ging je een hartaanval van krijgen... En tegen abortus, want er werd uitgelegd dat dat moord was. Tegen die druk van de katholieke instellingen was heel moeilijk in te gaan. Maar de werkelijkheid heeft die mensen achterhaald, want die jongeren vrijden ook en die jongeren kwamen ook in problemen met zaken zoals abortus. En die jongeren hebben we soms kunnen bereiken, maar het is de globale maatschappelijke verandering dankzij de abortusstrijd die dat heeft doorbroken, denk ik. Ook bij de jeugd uit katholieke scholen en de katholieke jeugdbewegingen. Want bij de katholieke jeugdbeweging leerde je ook én drinken én roken én vrijen, zoals in alle jeugdbewegingen. Dat kunnen ze nu niet meer ontkennen omdat het taboe weg is.

Maar ik denk dat we een blijvend gevecht moeten hebben, ons blijven moeten bewust zijn van het feit dat de maatschappij altijd terugvalt op die rolpatronen, die gender... De man moet presteren, en dat is ook seksueel zo, een vrouw moet verzorgend zijn. Dat zie je nu ook met de werkloosheid, waar vrouwen... "Ah, die doen maar thuiszorg en dat is toch hun natuurlijke plaats", en zo verder. Dus dat gevecht van opnieuw autonomie, economische onafhankelijkheid, zelfstandige creativiteit ook voor vrouwen, is een blijvend gevecht in onze maatschappij.

MONIEK DARGE : "HET TABOE ROND NAAKT DOORBREKEN"

Wij hebben met Dolle Mina samengewerkt met andere organisaties, zoals met het Centrum voor Seksuele Voorlichting, met Vrouwen Tegen Verkrachting en ook met de Stichting Logos, om een naaktactie, de vijftiende augustus in Blankenberge, te organiseren. Naakt was toen helemaal getaboeëerd op het strand. Er bestond geen monokini, er bestond geen naaktstrand in België – in Nederland wel al.

Wij redeneerden als volgt: Seksualiteit komt eigenlijk niet zozeer te kijken bij verkrachting. Verkrachting gaat over macht, en één van de aspecten van macht is dat je een ander verplicht om uit te kleden. Dus als naakt gedetaboeëerd wordt, dan is dat geen machtsspel meer, want naakt is gewoon. Plus, we zagen ook in andere landen dat naakt normaal was. Ik denk aan de Indische culturen, ook bijvoorbeeld in Nederland waren er die naaktstranden.

Dan zijn wij naar Blankenberge getrokken – uitgerekend op 15 augustus omdat er heel veel volk was – en zijn ons daar beginnen uitkleden. Het resultaat is geweest dat we allemaal gearresteerd zijn geworden en een correctionele straf hebben opgelopen. Maar we hebben wel mijlpalen verzet denk ik, als je ziet hoe naakt nu toch gedetaboeëerd is geworden.

MARIJKE COLLE : “OPRICHTING VAN EEN ABORTUSCENTRUM”

In Gent zijn we gaan zoeken naar jonge artsen die bereid waren een opleiding te volgen in Nederland, in de bestaande, goede abortuscentra. Dat hebben we gevonden. En dan zijn we met het eerste abortuscentrum van Vlaanderen begonnen, waar ik de eerste voorzitter van was. Dat heeft ons veel energie gekost. We hebben daar heel hard moeten aan werken, omdat we wouden een abortuscentrum hebben dat tegelijkertijd feministisch is. Naar de vrouw moet geluisterd worden, de vrouw staat centraal en niet alleen maar het medisch-technische aspect. Ten tweede, wij vonden dat de schuldgevoelens bij vrouwen inzake abortus moesten weggewerkt worden. Dus er was mogelijkheid om daarna te spreken met een psychologe om het verwerkingsproces te helpen. Vermits abortus een taboe was, hadden alle vrouwen schuldgevoelens daarover. En een derde zaak was een degelijk anticonceptiebeleid. Met de vrouwen praten over anticonceptie, zodanig dat ze geen tweede keer of derde keer een abortus zouden nodig hebben.

Dat was laat ons zeggen het praktische werk, dat ons zeer sterk motiveerde om ook activistisch te zijn en aan politiek te gaan doen rond de eis ‘abortus uit het strafrecht’. Nu, abortus uit het strafrecht, dat hebben we niet gehaald. Abortus blijft in het strafrecht en wordt alleen nog mogelijk onder bepaalde voorwaarden: tot 12 weken zwangerschap, 14 weken zwangerschap. Ten tweede, er moeten twee intakegesprekken gebeuren met de vrouw, want wanneer vrouwen naar een abortuskliniek komen, zouden ze misschien spijt kunnen hebben achteraf. Ten derde, een arts – een huisarts en een specialist – kan weigeren een vrouw door te verwijzen. Dat is de zogenaamde gewetensclausule. Ik denk dat dat nu minder een probleem is, maar dat was vroeger echt een groot probleem, omdat vrouwen door hun huisarts of hun gynaecoloog niet geholpen werden naar de abortuscentra. Daar hebben we dus ook veel aan gewerkt.

En uiteindelijk hebben we met de abortusbeweging en -coördinatie een aantal grote acties gedaan, betogingen gedaan, in heel het land gaan spreken over abortus, anticonceptie en gewenste kinderen – die drie samen elke keer. En we hebben kunnen samenwerken met parlementairen, én van de liberale partij, én van de socialistische partij, die dan een wetsvoorstel ingediend hebben. Dat is in dialoog met de beweging gebeurd. Dus de politici waren ten dienste van de beweging. Dat vonden we ook een erg belangrijke manier om aan politiek te doen. En uiteindelijk heeft de CVP, de Christelijke Volkspartij, zich in het parlement onthouden op de kwestie, omdat zij ondervonden dat de vrouwen in de christelijke beweging akkoord gingen met ons, alhoewel dat tegen de kerk is en tegen de officiële stellingname. Die onthouding heeft het dan mogelijk gemaakt dat de wet gestemd is en dat de ondertussen meerdere abortuscentra zich hebben kunnen coördineren. Dan is abortus in het ziekenfondspakket gekomen, daar wordt studie op gedaan, daar wordt aan preventie gedaan. En die zaak is dus werkelijk vooruit gegaan voor het dagelijkse leven van elke vrouw.